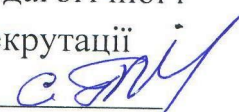

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра загальної педагогіки та дошкільної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Лавришок С. В.
Протокол № 2 від «16» жовтня 2019 р.

№816102019

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
Організація освітнього процесу в різновікових групах ЗДО
підготовки бакалавра
спеціальності 012 Дошкільна освіта
освітньої програми (спеціалізації) 012 Дошкільна освіта

Програма навчальної дисципліни «Організація освітнього процесу в різновікових групах ЗДО» підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта, спеціальності 012 Дошкільна освіта за освітньою програмою Дошкільна освіта

Розробники: Ємчик О.Г., старший викладач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук

Рецензент: Гац Г.О., доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

протокол № 2 від 12.09.2019 р.

Завідувач кафедри: _____ (Семенов О.С.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи
протокол № 1 від 18.09.2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____ (Антонюк В. З.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 Освіта	Вибіркова
	012 Дошкільна освіта	
Кількість годин/ кредитів 150/5	Дошкільна освіта	Рік навчання – 2
		Семестр 3
		Лекції – 36 год.
		Практичні – 36 год.
ІНДЗ: немає	Бакалавр	Самостійна робота – 68 год.
		Консультації – 10 год.
		Форма контролю: <u>залік</u>

Заочна форма

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	01 Освіта	Вибіркова
	012 Дошкільна освіта	
Кількість годин/ кредитів 150/5	Дошкільна освіта	Рік навчання – 2
		Семестр 3
		Лекції – 14 год.
		Практичні – 10 год.
ІНДЗ: немає	Бакалавр	Самостійна робота – 108 год.
		Консультації – 18 год.
		Форма контролю: <u>залік</u>

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ.

Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка студентів до роботи з дошкільниками.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- вивчення особливостей освітньо-виховної роботи, організації життя і виховання дітей в умовах різновікової групи, вивчення психології міжвікового спілкування дошкільників, розвитку мови дітей; ознайомлення з дидактичними основами проведення занять в різновіковій групі;
- вивчення питання організації і методики проведення занять в різновіковій групі за одним розділом та за різними розділами програми;
- підготовка до здійснення трудового та фізичного виховання дошкільників у різновікових групах.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- особливості організації життя і виховання дітей в умовах різновікових груп;
- дидактичні основи та методика проведення занять у малокомплектному дошкільному закладі;
- особливості планування роботи у різновікових групах;
- загальні питання керівництва іграми дітей різного віку.

вміти :

- організовувати педагогічний процес у різновіковій групі;
- правильно поєднувати заняття, гру, самостійну діяльність в умовах різновікової групи;
- здійснювати керівництво самостійною діяльністю дітей.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни

Денна форма

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Організація життя і виховання дітей у різновікових групах закладів дошкільної освіти					
Тема 1. Особливості комплектування різновікової групи	11	4	2	5	
Тема 2. Організація життєдіяльності дітей в умовах різновікової групи	10	2	4	5	1
Тема 3. Особливості створення розвивального середовища в різновікових групах	12	4	2	5	1
Тема 4. Організація ігрової діяльності в різновікових групах	10	2	2	5	1
Тема 5. Особливості організації та керування працею дітей у різновікових групах	10	2	2	5	1

Тема 6. Організація роботи з родинами дітей різновікових групи	11	2	4	5	
Змістовий модуль 2. Особливості організації навчально-розвивальної діяльності з дітьми різновікових груп					
Тема 7. Навчально-розвивальна діяльність у різновікових групах	12	2	4	5	1
Тема 8. Організація та проведення занять із розвитку мовлення, ознайомлення з довкіллям, художньої літератури	11	4	2	4	1
Тема 9. Ознайомлення дітей з природою у різновікових групах ЗДО	10	2	2	5	1
Тема 10. Формування елементарних математичних уявлень та логіко-математичний розвиток дітей у різновіковій групі	10	2	2	5	1
Тема 11. Образотворча діяльність у різновікових групах	10	2	2	5	1
Тема 12. Особливості проведення занять із фізичної культури	10	2	2	5	1
Тема 13. Музична діяльність дітей у різновікових групах	8	2	2	4	
Тема 14. Особливості планування навчально-розвивальної діяльності у різновікових групах ЗДО	13	4	4	5	
Усього годин	150	36	36	68	10

Заочна форма

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Організація життя і виховання дітей у різновікових групах закладів дошкільної освіти					
Тема 1. Особливості комплектування різновікової групи	21	2		16	3
Тема 2. Організація життєдіяльності дітей в умовах різновікової групи	21	2	2	15	2
Тема 3. Особливості створення розвивального середовища в різновікових групах	21	2		16	3
Тема 4. Організація ігрової діяльності в різновікових групах	21	2	2	15	2
Тема 5. Організація роботи з родинами дітей різновікових групи	22	2	2	15	3
Змістовий модуль 2. Особливості організації навчально-розвивальної діяльності з дітьми різновікових груп					
Тема 6. Навчально-розвивальна діяльність у різновікових групах	21	2	2	15	2
Тема 7. Особливості планування навчально-розвивальної діяльності у різновікових групах ЗДО	23	2	2	16	3
Усього годин	150	14	10	108	18

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Денна форма

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Розробити режим дня для дітей в умовах різновікової групи	7
2	Змоделювати розвивальне середовище в різновіковій групі	6
3	Розробити поради вихователю із організації ігрової діяльності в різновікових групах	7
4	Особливості організації та керування працею дітей у різновікових групах	6
5	Підготувати тези виступу на тему «Особливості навчально-розвивальної діяльності у різновікових групах»	7
6	Підготувати наочний матеріал для занять із розвитку мовлення, ознайомлення з довкіллям, художньої літератури	7
7	Підготувати конспект заняття з ознайомлення дітей з природою у різновікових групах ЗДО	7
8	Формування елементарних математичних уявлень та логіко-математичний розвиток дітей у різновіковій групі	7
9	Образотворча діяльність у різновікових групах	7
10	Скласти пам'ятку вихователя з врахування особливостей проведення занять із фізичної культури	7
	Разом	68

Заочна форма

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Розробити режим дня для дітей в умовах різновікової групи	11
2	Змоделювати розвивальне середовище в різновіковій групі	10
3	Розробити поради вихователю із організації ігрової діяльності в різновікових групах	11
4	Особливості організації та керування працею дітей у різновікових групах	10
5	Підготувати тези виступу на тему «Особливості навчально-розвивальної діяльності у різновікових групах»	11
6	Підготувати наочний матеріал для занять із розвитку мовлення, ознайомлення з довкіллям, художньої літератури	11
7	Підготувати конспект заняття з ознайомлення дітей з природою у різновікових групах ЗДО	11
8	Формування елементарних математичних уявлень та логіко-математичний розвиток дітей у різновіковій групі	11
9	Образотворча діяльність у різновікових групах	11
10	Скласти пам'ятку вихователя з врахування особливостей проведення занять із фізичної культури	11
	Разом	108

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістових модулів. Тому, підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається з сумарної кількості балів: а) поточне оцінювання з відповідних тем (максимально 40 балів); б) підсумкове оцінювання з відповідних тем (максимально 60 балів) за дві модульні контрольні роботи (максимально по 30 балів).

Денна форма

Поточний контроль (мах = 40 балів)														Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1														Модуль 2		
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								МКР № 1	МКР № 2	100
Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9	Т.10	Т.11	Т.12	Т.13	Т.14	30	30	
2	4	4	2	2	4	4	2	2	4	2	2	2	4			

Заочна форма

Поточний контроль (мах = 40 балів)					Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1					Модуль 2		
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		МКР № 1	МКР № 2	100
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	30	30	
8	8	8	8	8			

Критерії оцінювання

90-100 балів ("відмінно"). Глибоке оволодіння вузловими питаннями по темах. Системне, усвідомлене використання даної інформації. Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між окремими змістовими блоками. Вільна орієнтація і використання необхідного категорійно-понятійного апарату при розкритті проблеми. Мова чітка і логічна. Здатність до аналітико-узагальнюючого викладу питання, вміння формулювати висновки і пропозиції по суті проблеми.

82-89; 75-81 балів ("добре"). В цілому цілісне, усвідомлене оволодіння матеріалом, віднесеним до даного питання. В окремих випадках рівень засвоєння інформації недостатній.

Аргументація при відповідях на питання, логічність і взаємозв'язок у викладі матеріалу дещо занижені. Відчуває труднощі при відповідях на питання, у формулюванні узагальнень і висновків.

67-74; 66-60 балів ("задовільно"). Фрагментарне, несистемне відтворення інформації. Наводить лише окремі складові питання, без необхідного усвідомлення і взаємозв'язку.

59-1 балів ("незадовільно"). Необхідним категорійно-понятійним апаратом не

володіє. Робить безуспішні спроби висвітлення питання на репродуктивному, механічному рівні. Не розуміє суті питання, відповідає не по суті.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	Зараховано
82 – 89	B	
75 - 81	C	
67 -74	D	
60 - 66	E	
1 – 59	Fx	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аванесова В. И. Воспитание и обучение детей / В. И. Аванесова. — М. : Просвещение, 1979. — 176 с.
2. Алексеева А. С. Обучение детей в дошкольных учреждениях села / А. С. Алексеева. — М. : Просвещение, 1990. — 174 с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник А. М. Богущ. — К. : Редакція журналу «Вихователь-методист дошкільного навчального закладу». — 2012. — 28 с.
4. Баглаєва Н. І. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільнят / Н. І. Баглаєва // Дошкільне виховання. — 1999. — № 7. — С. 3.
5. Беленька Г. В. Зростання дошкільника в праці / Г. В. Беленька. — К. : Шкільний світ, 2010. — 112 с.
6. Богущ А. М. Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови : Підруч. / А. М. Богущ, Н. В. Гавриш / За ред. А. М. Богущ. — К. : Вища школа, 2007. — 542 с.
7. Богущ А. М. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі : Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А. М. Богущ, Н. В. Гавриш. — К. : Видавничий дім «Слово», 2008. — 408 с.
8. Богущ А. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах / А. Богущ, Н. Гавриш, Т. Котик. — К., 2006. — 304 с.
9. Богущ А. Оптимізація мовленнєвої роботи з дітьми в розвивальному середовищі дошкільного навчального закладу / А. Богущ, Н. Гавриш // Дошкільне виховання. — 2012. — № 10. — С. 8–14.
10. Бочелюк О. І. Кімнатне квітникарство в дошкільному закладі / О. І. Бочелюк, Н. М. Горопаха. — Вид. 2-ге, доп. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2011. — 240 с.
11. Вільчковський Е. С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : Навч. посіб. / Е. С. Вільчковський, О. І. Курок. — 2-ге вид. перероб. та доп. — Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. — 428 с.
12. Вільчковський Е. С. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах: Навч.-метод. посіб. / Е. С. Вільчковський, Н. Ф. Денисенко. — Тернопіль : Мандрівець, 2011. — 128 с.
13. Венжик Л. Ф. Сільський дитячий садок / Л. Ф. Венжик, В. Г. Сазонтова. — К. : Радянська школа, 1978. — 118 с.
14. Виховання дошкільника в праці / З. Н. Борисова, Г. В. Беленька, Н. В. Машовець та ін. — 2-е вид; стер. — К. : ВПОЛ, 2002. — 112 с.

15. Воспитание детей в сезонных дошкольных учреждениях / Под ред. А. Ф. Говорковой и Н. И. Кузиной. — М. : Просвещение, 1988. — 207 с.
16. Гончаренко А. Формування взаємин дошкільнят у різновіковій групі / А. Гончаренко // Дошкільне виховання. — 2000. — № 9. — С. 10–11.
17. Горбань В. Педагогіка М. Щетиніна / В. Горбань // Освіта. — 2003. — № 2. — С. 3–4.
18. Горопаха Н. М. Виховання екологічної культури дітей / Н. М. Горопаха. — Рівне, 2001. — 211 с.
19. Гураш Л. Сезонні дошкільні заклади. Методичні рекомендації / Л. Гураш, Н. Козак, В. Якубенко // Дошкільне виховання. — 2002. — № 4. — С. 14–15.
20. Давидчук А. М. Заняття в різновіковій групі дитячого садка / А. М. Давидчук. — К. : Радянська школа, 1980. — 144 с.
21. Долинна О. П. Організована навчально-пізнавальна діяльність дітей у дошкільному закладі / О. П. Долинна, О. В. Низковська // Вихователь-методист дошкільного закладу. — 2010. — № 7. — С. 14–26.
22. Долинна О. Про організовану і самостійну діяльність дітей у дошкільному навчальному закладі / О. П. Долинна, О. В. Низковська // Дошкільне виховання. — 2010. — № 10. — С. 7–15.
23. Зайцева Л. І. Формування математичної компетентності старших дошкільників : Метод. посіб. / Л. І. Зайцева. — Х. : Веста : Ранок, 2008. — 160 с.
24. Закон України про дошкільну освіту. — К., 2001.
25. Інноваційна практика в роботі вихователя ДНЗ : Метод. посібн. / Н. Дятленко, А. Гончаренко, А. Шевчук та ін. — К. : Шкільний світ, 2010. — 128 с.
26. Історія педагогіки / За ред. М. С. Гриценка. — К. : Вища школа, 1973. — 468 с.
27. Калуська Л. Планування навчально-виховного процесу в різновікових групах / Л. Калуська // Дитячий садок. — 2002. — № 35. — С. 7–11.
28. Кононко О. Л. Обов'язкова дошкільна освіта п'ятирічок: реалії, ризики, сподівання / О. Л. Кононко // Дошкільне виховання. — 2010. — № 8. — С. 4–8.
29. Комарова Т. С. Образотворча діяльність у дитячому садку : Програма та методичні рекомендації. Для занять із дітьми 2–6 років : Пер. з рос. мови / Т. С. Комарова. — Х. : Видавництво «Ранок», 2007. — 176 с. — (Програма розвитку).
30. Курбатова Р. А. Воспитание детей в дошкольных учреждениях села (в условиях разновозрастной группы) / Р. А. Курбатова. — М., 1989. — 157 с.
31. Кравець Г. Творчі ігри / Г. Кравець // Дошкільне виховання. — 2002. — № 9. — С. 21–22.
32. Кремсал А. Порадник методиста / А. Кремсал, А. Шевчук та ін. // Дитячий садок. — 2002. — № 3. — С. 1–16.
33. Крутій К. Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу : Монографія : у 2-х ч. / К. Л. Крутій. — Частина перша. Концепції, проектування, технології створення. — Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2009. — 320 с. : іл., табл., — бібліогр. — С. 307.
34. Крутій К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації? Монографія / К. Л. Крутій. — Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2009. — 176 с.
35. Липський М. Організація режиму дня у різновіковій групі / М. Липський // Дошкільне виховання. — 1987. — № 8. — С. 6–7.
36. Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти: педагог-дошкільник. Навчально-методичний посібник для ВНЗ / Н. В. Лисенко. — К. : Видавничий Дім «Слово», 2009. — 400 с.
37. Мандруємо екологічною стежиною: дослідницько-експериментальна діяльність дітей дошкільного віку в природі / Авт.-упоряд. : С. Ю. Павлюк, Л. С. Русан, Г. І. Колосінська. — Тернопіль : Мандрівець, 2013. — 168 с.
38. Методика ознайомлення дітей з природою: Хрестоматія / Укладач Н. М. Горопаха. — К. : Видавничий дім «Слово», 2012. — 432 с.

39. Михайлова А. І. Організація роботи з дітьми різновікових груп / А. І. Михайлова, Е. М. Кушнарченко, Н. В. Губанова. — Х. : Веста : Видавництво «Ранок», 2008. — 64 с.
40. Нечипорук Н. І. Особливості організації навчально-виховного процесу в різновікових групах ДНЗ / Н. І. Нечипорук, О. П. Педько, Т. М. Корж. — Тернопіль : Мандрівець, 2014. — 184 с.
41. Обов'язкова освіта дітей старшого дошкільного віку: форми здобуття, організація і зміст роботи : Збірник методичних матеріалів / Авт.-упоряд. : О. П. Долинна, А. П. Бурова, О. В. Низковська, Т. П. Носачова. — Тернопіль : Мандрівець, 2011. — 480 с.
42. Одинцова Л. Организация педагогического процесса в разновозрастной группе / Л. Одинцова // Дошкольное воспитание. — 1987. — № 8. — С. 35–36.
43. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку / Авт.-упор. А. П. Бурова. — Тернопіль : Мандрівець, 2010. — 256 с.
44. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: Навчально-методичний посібник / За ред. Г. С. Тарасенко. — К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. — 320 с.
45. Подоляночка. Народні рухливі ігри. Посібник / Упоряд. : Н. В. Маліновська, Т. В. Романюк. — Рівне : Волинські обереги, 2007. — 94 с.
46. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. / Т. І. Поніманська. — К. : Академвидав, 2013. — С. 423–424.
47. Поніманська Т. І. Відкриваємо світ: система інтегрованих занять з дітьми п'ятого року життя / Т. І. Поніманська. — Тернопіль : Мандрівець, 2010. — 320 с.
48. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. — Тернопіль : Мандрівець, 2012. — 264 с.
49. Про планування освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі: Інструктивно-методичний лист МОН України // Дошкільне виховання. — 2002. — № 10.
50. Прокопенко Л. Головні складові розвивального середовища / Л. Прокопенко // Палітра педагога. — 2004. — № 4. — С. 24–26.
51. Прокопенко Л. В родинній групі цікаво і затишно / Л. Прокопенко // Дошкільне виховання. — 2004. — № 11. — С. 20–22.
52. Пшеврацька О. Менший разом з більшим: робота у різновіковій групі за ідеями С. Русової / О. Пшеврацька // Дошкільне виховання. — 2000. — № 7. — С. 20–22.
53. Різновікові групи: планування роботи, розробки занять, дидактичний матеріал / Упоряд.: Т. Ю. Демченко, О. В. Тимофієва. — Х. : Вид. група «Основа», 2008. — 159 с.
54. Романюк І. А. Музичне виховання. Організація роботи у дошкільному навчальному закладі : Навчально-методичний посібник / І. А. Романюк. — Тернопіль : Мандрівець, 2014. — 280 с.
55. Романюк І. А. Аналіз, планування, контроль як функція управлінської діяльності керівника дошкільного навчального закладу / І. А. Романюк. — Тернопіль : Мандрівець, 2011. — 280 с.
56. Русан Л. Різновікова група в дитячому садку / Л. Русан, Г. Колосінська. — К. : Шкільний світ, 2007. — 128 с.
57. Русова С. Ф. Теорія і практика дошкільного виховання / С. Ф. Русова. — Львів, 1993.
58. Русова С. Вибрані педагогічні твори / С. Русова. — К. : Освіта, 1996. — 304 с.
59. Сіденко О. Комплексно, системно / О. Сіденко // Дошкільне виховання. — 2004. — № 3. — С. 22–23.
60. Смольникова Г. Вчимо дітей спілкуватися / Г. Смольникова // Дошкільне виховання. — 2004. — № 9. — С. 14–15.
61. Смольникова Г. Всі разом і дружать, як долоньки / Г. Смольникова // Дошкільне виховання. — 2000. — № 11. — С. 10–11.

62. Сучасна модель освітнього процесу у різновікових групах дошкільних навчальних закладів / В. Н. Шавровська, Н. В. Шавровська. — Черкаси : Черкаський ЦНП, 2012. — 190 с.
63. Сухомлинський В. О. Вибрані твори / В. О. Сухомлинський. — К. : Радянська школа, 1976. — Т. 1.
64. Ушинский К. Д. Собранные сочинения / К. Д. Ушинский. — М., 1948. — Т. 3.
65. Харченко С. Бібліотека-мандрівниця: Заняття в різновіковій групі / С. Харченко // Дошкільне виховання. — 2008. — № 5. — С. 27–29.
66. Черняк В. М. Озеленення ділянки дошкільного навчального закладу : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та педагогічних працівників / В. М. Черняк, О. І. Бочелюк. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2010. — 392 с.
67. Шавровська В. Модернізація навчання і виховання дітей у різновікових групах / В. Шавровська // Палітра педагога. — 2004. — № 3. — С. 8–11.
68. Шавровська В. Белль-Ланкастерська система актуальна і сьогодні / В. Шавровська // Дошкільне виховання. — 2012. — № 5. — С. 24–26.
69. Шавровська В. Метод «занурення» — сучасна модель навчання й виховання у різновікових групах / В. Шавровська // Палітра педагога. — 2007. — № 1. — С. 14–19.
70. Шевчук А. С. Розвиток дошкільнят в музично-руховій діяльності: Навч.-метод. посіб. / А. С. Шевчук. — К. : Шкільний світ, 2006. — 128 с.
71. Шевчук А. Діти різні — методики варіативні / А. Шевчук // Дошкільне виховання. — 2000. — № 10. — С. 12–14.
72. Щербакова К. Й. Методика навчання математики дітей дошкільного віку / К. Й. Щербакова. — К. : Вища школа, 1985. — 246 с.
73. Янцур Л. А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : Підручник / За заг. ред. Г. В. Сухорукової. — К. : Видавничий дім «Слово», 2010. — 376 с. : іл.